

دستورالعمل صدور و راهبری کارت اعتباری مراحه (کام)

(ویرایش ۶،۲)

الف. مقدمه:

کارت اعتباری مراحه، ابزاری اعتباری است که توسط بانک‌های کشور برای مشتریانی که اعتبارسنجی می‌شوند، صادر شده و دارنده آن می‌تواند تا سقف اعتبار مشخص شده برای کارت خود، نسبت به خرید کالا از پذیرنده‌های تعیین شده، اقدام کند. به ازای خریدهای اعتباری صورت گرفته در بازه زمانی یک ماهه، بانک صورتحسابی برای دارنده کارت تهیه و ارسال می‌کند. اعتبار در این کارت‌ها گردش کرده و پس از تسویه یا بازپرداخت اقساط تسهیلات، متناسب با رقم بازپرداخت تعهدات به بانک، اعتبار کارت تجدید می‌شود.

تولیدکنندگان و فروشندگانی که در این طرح مشارکت می‌کنند، به ازای اعتبار ایجاد شده توسط بانک‌ها، درصدی از بهای فروش نقدی کالا را به بانک تخفیف می‌دهند.

در کارت اعتباری مراحه، تسهیلات اعطایی بانک‌ها به دارندگان کارت به دو صورت تبلور می‌یابد: اولاً دارنده کارت می‌تواند در بازه زمانی بین خرید تا صدور صورتحساب ماهانه (که می‌تواند تا سی روز باشد)، به جای پرداخت نقدی از اعتبار کارت خود استفاده نماید. ثانیاً در صورتی که پرداخت وجه صورتحساب در موعد مقرر برای دارنده کارت میسر نباشد، امکان تقسیط مبالغ خرید در قالب تسهیلات با نرخ سود عقود مبادله‌ای از زمان خرید امکان‌پذیر است.

بانک‌ها در فرایند صدور کارت اعتباری مراحه از دو جنبه منتفع می‌گردند. اولاً با دریافت نرخ تخفیف پایه از فروشنده، هزینه منابع مالی لازم برای دوره خرید اعتباری سی روزه را تامین می‌کنند و ثانیاً با دریافت سود تسهیلات از دارنده کارت در صورت تقسیط بدهی، از سود اعطای تسهیلات بهره‌مند می‌گردند.

تولیدکنندگان و فروشندگان نیز از چهار جنبه از فرایند پذیرش کارت اعتباری مراحه انتفاع حاصل می‌کنند. اولاً با استفاده از اعتبار بانک می‌توانند کالای خود را در زمانی کوتاه‌تر به فروش برسانند و به اصطلاح خرید آینده مشتریان را به امروز منتقل کنند. ثانیاً با تعهد انجام تسویه توسط بانک، ریسک اعتباری ناشی از عدم بازپرداخت بدهی خریدار را در فروش‌های اقساطی (اصطلاحاً چکی) حذف نموده و مدیریت آن را به بانک محول می‌کنند. ثالثاً با انجام تسویه نقدی (به روز) توسط بانک، سریعتر از ساز و کار فروش اقساطی خود به جریان نقدینگی مورد نیاز دست می‌یابند و رابعاً امور خزانه‌داری و وصول مطالبات خود از خریداران را یکسره به بانک محول کرده و هزینه‌های خود را کاهش می‌دهند.

بانک‌های صادرکننده کارت اعتباری مراحه در قرارداد خود با مشتریان، نرخ سود مربوط به تسهیلات اعطایی را در صورت تقسیط بدهی ذکر می‌کنند. این نرخ سود از نظر بانک واحد و ثابت است؛ اما اگر فروشنده‌ای تخفیف بیشتری برای فروش کالای خود قایل شود، به نسبت معینی از تخفیف اعطایی فروشندگان، نرخ موثر تسهیلات اعطایی در قالب کارت اعتباری

کاهش می‌یابد. در خصوص تخفیف پایه (حداقلی) معادل دو درصد، نرخ سود تسهیلات یکساله معادل حداکثر نرخ قابل اعمال در عقود مبادله‌ای است که به ازای هر واحد درصد تخفیف فروشنده، دو درصد از نرخ سود تسهیلات اعطایی به دارنده کارت در معیار سالانه کاسته می‌شود.

امکان معرفی طرح‌های ویژه بر اساس نرخ تخفیف اعطایی فروشنده به صورت نامحدود در طرح مباحه عمومی وجود دارد. امکان تفکیک طرح‌های خاص از طرح مباحه عمومی بر اساس ورود کدهای کالایی مشمول طرح خاص در سامانه مکنا صورت می‌پذیرد.

ماده ۱) در این دستورالعمل عبارات ذکر شده در معانی تعریف شده زیر به کار می‌روند:

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

موسسه اعتباری: بانک یا موسسه اعتباری دارای مجوز فعالیت از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که بر اساس مجوزهای اخذ شده می‌تواند در چارچوب این دستورالعمل برای مشتریان خود کارت اعتباری مباحه صادر کند.

دارنده کارت: شخص حقیقی که برای وی کارت اعتباری مباحه صادر شده و می‌تواند در چارچوب این دستورالعمل و شرایط صدور از آن برای خرید استفاده کند.

پذیرنده: فروشنده کالا یا خدمات که با پذیرش شرایط این دستورالعمل، کارت اعتباری مباحه را به عنوان ابزار پرداخت می‌پذیرد.

ب. صدور کارت

ماده ۲) صدور کارت اعتباری مباحه بر مبنای قرارداد مباحه بین موسسه اعتباری و متقاضی انجام می‌شود.

ماده ۳) موسسات اعتباری می‌توانند بر مبنای شاخصهای اعتبار سنجی و بنا به درخواست مشتریان حقیقی و یا درخواست اشخاص حقوقی برای کارکنان متقاضی آنها، نسبت به صدور کارت اعتباری مباحه اقدام نمایند.

تبصره ۱: کارت‌های صادر شده به نام اشخاص حقیقی بوده و دارندگان کارت در قبال تعهدات آن مسوولیت دارند.

تبصره ۲: موسسه اعتباری می‌تواند در هنگام صدور کارت مبلغی را تحت عنوان «کارمزد اعتبار سنجی و صدور کارت اعتباری»، وفق ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی از مشتری مطالبه نماید.

تبصره ۳: موسسه اعتباری می‌تواند مبلغ ثابتی را بعنوان آبونمان در هر صورت‌حساب از دارنده کارت دریافت نماید. حداکثر این مبلغ توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود.

ماده ۴) حداکثر اعتبار قابل تخصیص به هر نفر در مجموعه نظام بانکی (بر اساس کد ملی) معادل یکصد میلیون ریال است.

ماده ۵) مدت اعتبار کارت اعتباری مرابحه، حداقل یکسال خورشیدی از زمان صدور است. این مدت بنا به نظر موسسه اعتباری و پذیرش آن توسط بانک مرکزی قابل تمدید است.

ماده ۶) صدور کارت اعتباری مرابحه صرفاً از طریق ارایه درخواست به مرکز کنترل و نظارت اعتبارات (مکنا) و اخذ شناسه «مکنا» امکانپذیر است.

ماده ۷) صدور کارت اعتباری مرابحه باید صرفاً با کد محصول ۶۵ در شماره کارت صورت پذیرد. موسسات اعتباری مجاز به استفاده از این کد محصول در سایر محصولات کارتی خود نیستند.

ب. پذیرش کارت

ماده ۸) کارت اعتباری مرابحه صرفاً برای تراکنش‌های خرید، مانده‌گیری، اخذ صورتحساب و بازپرداخت بدهی قابل استفاده است.

ماده ۹) کارت اعتباری مرابحه صرفاً در پایانه‌هایی پذیرش می‌شوند که پذیرندگان آنها قبلاً آمادگی خود را برای مشارکت در این طرح اعلام کرده باشند.

ماده ۱۰) خرید با کارت اعتباری مرابحه از طریق پایانه‌های فروش فیزیکی و مجازی (اینترنتی) امکان‌پذیر است.

ت. تسویه با پذیرنده:

ماده ۱۱) تعهدات دارنده کارت در کارت اعتباری مرابحه به موسسه اعتباری صادرکننده، به ازای هر خرید معادل بهای فروش نقدی آن است.

ماده ۱۲) دو درصد از مبلغ فروش نقدی به عنوان کارمزد از پذیرنده (فروشنده کالا) کسر خواهد شد و مابقی مبلغ مطابق با روال شاپرک با پذیرنده تسویه می‌شود. کارمزد مذکور به حساب موسسه اعتباری صادرکننده واریز می‌گردد.

ث. تسویه با دارنده کارت:

ماده ۱۳) در فواصل زمانی یک ماهه موسسه اعتباری صادرکننده صورتحسابی برای دارنده کارت صادر می‌کند که می‌تواند به صورت الکترونیکی و فیزیکی بوده و باید حداقل مشتمل بر موارد زیر باشد:

مشخصات دارنده کارت، سقف اعتبار و مانده اعتبار، مجموع مبالغ اعتبار استفاده شده و جزییات آن به تفکیک تاریخ طی دوره زمانی یک ماهه، نرخ و میزان تسهیلات اعطایی تا سررسید، میزان جرائم و تخفیفات متعلقه، بدهی‌های دارنده کارت بابت صورتحساب‌های قبلی، مبالغ پرداختی دارنده کارت طی دوره، نحوه بازپرداخت مبلغ صورتحساب، مهلت پرداخت صورتحساب (۷ روز تقویمی پس از تاریخ صورتحساب)

ماده ۱۴) اطلاعات مربوط به صورتحساب های صادر شده بایستی بر اساس دستورالعمل های اعلام شده توسط بانک مرکزی، بصورت ماهانه به سامانه مگنا اعلام گردد.

ماده ۱۵) چنانچه دارنده کارت ظرف مهلت پرداخت مشخص شده (۷ روز تقویمی پس از تاریخ صدور صورتحساب)، اقدام به تسویه کامل بدهی خود نماید، به مجموع مبالغ خرید سود تعلق نمی گیرد.

ماده ۱۶) در صورت عدم تسویه کامل بدهی طی مهلت پرداخت، مجموع بدهی دارنده کارت بابت خریدهای انجام شده طی ماه، بصورت یک فقره تسهیلات مرابحه (نسبه دفعی یا اقساطی حداکثر ۱۲ ماهه) برای دارنده کارت منظور می گردد.

تبصره ۱: در صورت استفاده از نسبه دفعی، موسسه اعتباری می تواند در هر صورتحساب بخشی از بدهی دارنده کارت را تحت عنوان حداقل مبلغ قابل پرداخت مشخص و به دارنده کارت اعلام کند. دارنده کارت موظف است این مبلغ را تا مهلت پرداخت صورتحساب بازپرداخت نماید.

تبصره ۲: زمان اولین قسط یک ماه بعد از مهلت پرداخت خواهد بود.

ماده ۱۷) حداکثر نرخ سود تسهیلات اعطایی معادل حداکثر نرخ سود عقود مبادله ای بوده و از زمان خرید محاسبه می شود.

ماده ۱۸) ثبت حسابداری انتقال بدهی به تسهیلات به دو صورت قابل انجام است:

۱. **در مقطع صورتحساب.** در این حالت در زمان صدور صورتحساب کل بدهی بصورت پیش فرض به تسهیلات مرابحه تبدیل می گردد و در صورت تسویه بدهی تا قبل از مهلت پرداخت، کل سود تسهیلات به دارنده کارت تخفیف داده می شود.

۲. **در مقطع مهلت پرداخت.** در این حالت در صورت عدم تسویه کامل بدهی انتقال به تسهیلات صورت می گیرد.

ماده ۱۹) با هر پرداخت قبل از سررسید تسهیلات، موسسه اعتباری موظف است متناسب با مبلغ وصولی و زمان باقیمانده تا سررسید، تخفیف لازم را ارائه و مبلغ وصولی را بین اصل و سود تسهیلات اعطایی تسهیم بالنسبه نماید.

ماده ۲۰) چنانچه دارنده کارت تمام یا بخشی از تسهیلات را در سررسیدهای مقرر عمل ننماید، موسسه اعتباری می تواند است مبلغی را تحت عنوان وجه التزام تاخیر تادیه دین، بر اساس ضوابط و مقررات ابلاغی از سوی بانک مرکزی، متناسب با مبلغ و مدت تاخیر مطالبه نماید.

ماده ۲۱) اولویت تسویه بدهی دارنده کارت بابت صورتحساب های مختلف، با صورتحساب هایی است که زودتر صادر شده اند.

ماده ۲۲) عدم پرداخت به موقع بدهی اعلام شده در مهلت پرداخت طی دو ماه متوالی، بعنوان بدحسابی دارنده کارت تلقی شده و کارت وی مسدود میشود و تنها پس از پرداخت تمام بدهی های اعلام شده قابل فعال شدن است. همچنین با هر پرداخت متناسب با مبلغ و زمان پرداخت، تخفیف محاسبه شده و از بدهی وی کسر می گردد.

ماده ۲۳ چنانچه مطالبه موسسه اعتباری ظرف مدت دو ماه از سررسید وصول نشود، موسسه اعتباری موظف است کارت اعتباری مرابحه را مسدود نماید و امکان استفاده از مانده کارت را به حالت تعلیق درآورد. در صورتی که حداکثر ظرف شش ماه پس از سررسید، مطالبات موسسه اعتباری وصول نشود، موسسه اعتباری ملزم به ابطال کارت اعتباری مرابحه است.

ماده ۲۴ چنانچه دارنده کارت دارای کارت اعتباری مرابحه مسدود شده کلیه بدهی های سررسید شده خود را بازپرداخت نماید، کارت وی مجدداً فعال می شود.

تبصره: چنانچه کارت اعتباری مرابحه سه بار مسدود شود، موسسه اعتباری ملزم به ابطال آن می باشد

ج. اعتبار سنجی:

ماده ۲۵ موسسه اعتباری بر مبنای تضمین و تعهد اخذ شده از دارنده کارت یا بر اساس هر ساز و کاری که برگشت اصل و فرع تعهدات کارت اعتباری مرابحه را تضمین کند، سقف اعتبار کارت اعتباری مرابحه دارنده کارت را تعیین می کند.

ماده ۲۶ موسسه اعتباری باید ساز و کار اعتبارسنجی و پوشش ریسک دقیق، شفاف و روشنی را مستند و اجرایی نماید.

ماده ۲۷ سازمان ها، شرکتهای، دستگاهها و صندوق های بازنشستگی می توانند از طریق اخذ گواهی کسر از حقوق برای کارکنان و مستمری بگیران تحت نظر خود، تضمین های لازم را برای موسسات اعتباری فراهم کنند.

ماده ۲۸ در صورت توافق بر تمدید کارت، موسسه اعتباری موظف است پیش از تمدید، نسبت به اعتبار سنجی دارنده کارت، تعدیل وثائق و نظایر آن اقدام نماید.

ماده ۲۹ موسسه اعتباری می تواند در صورت عدم ایفای تعهدات دارنده کارت، راساً از سایر سپرده های وی نزد خود برداشت کند.

چ. تعهدات بانک مرکزی

ماده ۳۰ بانک مرکزی از طریق سامانه مرکز نظارت و کنترل اعتبارات (مکنا) نسبت به کنترل حجم و میزان کارت های صادره و نیز اداره امور مربوط به رصد و پایش سامانه اقدام می کند.

ماده ۳۱ بانک مرکزی از طریق شاپرک هماهنگی های لازم را برای توانمند سازی پایانه های پذیرش کارت برای پذیرش کارت های اعتباری مرابحه به عمل می آورد.

ح. طرح ویژه خرید کالاهای ایرانی

ماده ۳۲) نرخ تخفیف عرضه‌کننده در این طرح معادل پنج درصد بهای فروش نقدی آن است.

ماده ۳۳) در صورتیکه از کارت اعتباری مرابحه برای خرید کالاهای ایرانی که سیاهه آنها توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام میگردد استفاده شود، درصدی از مبلغ فروش نقدی کالا به عنوان تخفیف به دارنده کارت بازگردانده می‌شود تا نرخ موثر تسهیلات اعطایی به دارنده کارت به حداکثر ۱۲ درصد معیار سالانه برسد.

تبصره: تخفیف فوق توسط سامانه مکننا محاسبه شده و از طریق سامانه فروش به حساب دارنده کارت واریز می‌گردد.

ماده ۳۴) در تراکنش‌های مربوط به خرید کالای ایرانی، علاوه بر رمز کارت، باید کد کالا یا کالاهای خریداری شده نیز وارد پایانه پذیرش شوند و در صورتی که اطلاعات مربوط به کد کالاهای مورد خریداری با سیاهه اعلامی وزارت صنعت، معدن و تجارت تطبیق نداشته باشد، تراکنش مردود خواهد شد.

تبصره: تسویه در این طرح با تولیدکننده کالا صورت می‌گیرد. همچنین تسویه بر اساس شماره حساب شبایی است که وزارت صنعت، معدن و تجارت برای هر کد کالایی به صورت جداگانه اخذ و به بانک مرکزی اعلام می‌کند.

ماده ۳۵) تعیین، محاسبه و تسویه کارمزد توزیع‌کننده (فروشگاه) با تولیدکننده کالا است.

ماده ۳۶) بانک مرکزی داشبورد نظارتی لازم را برای دستگاه‌های مرتبط، خصوصاً وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت رصد میزان فروش کالاها و توزیع آنها فراهم می‌کند.

ماده ۳۷) وزارت صنعت، معدن و تجارت ضمن هماهنگی با تمامی تولیدکنندگانی که مایل به مشارکت در این طرح هستند، فهرست کالاهای مشمول طرح را معین و به بانک مرکزی اعلام می‌نماید. این فهرست شامل کد کالا، شناسه عرضه‌کننده و شماره حساب مبتنی بر شبای تولیدکننده برای انجام تسویه است.

ماده ۳۸) روزآوری فهرست تولیدکنندگان و کدهای کالایی با هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی میسر خواهد بود.

ماده ۳۹) امکان خرید هیچ‌گونه کالا یا خدمات خارج از فهرست اعلامی وزارت صنعت، معدن و تجارت در این طرح وجود ندارد.

ماده ۴۰) در صورت اعلام نیاز موسسات اعتباری صادرکننده کارت اعتباری مرابحه، بانک مرکزی تا سقف کلی چهل و دو هزار میلیارد ریال، منابع لازم برای این طرح را از طریق بازار بین بانکی در اختیار آنها قرار خواهد داد.

ماده ۴۱) تخصیص منابع بانک مرکزی به موسسات اعتباری صرفاً برای خرید کالاهای مشمول این طرح بوده و این تخصیص تنها پس از انجام خرید، برای تسویه با تولیدکننده کالا در اختیار بانک‌ها قرار می‌گیرد.

خ. طرح ویژه خرید اقساطی کالا: کارت اعتباری رفاه اجتماعی ایرانیان (کارا کارت)

ماده ۴۲ «کاراکارت» بر اساس ساز و کار تامین مالی توسط فروشنده و تضمین موسسه اعتباری برای بازپرداخت اقساط عمل می‌کند.

ماده ۴۳ در طرح «کاراکارت»، در هنگام خرید به بهای نقدی کالا افزوده شده و این مبلغ در اقساط دوازده ماهه از دارنده کارت اخذ و به حساب پذیرنده واریز می‌شود.

تبصره: نرخ موثر افزایش بهای نقدی باید حداکثر معادل دوازده درصد معیار سالانه باشد.

ماده ۴۴ فعال سازی طرح «کاراکارت» تنها بر روی کارت اعتباری مرابحه و صرفاً با کارت‌های دارای کد محصول ۶۵ امکان‌پذیر است.

ماده ۴۵ فعال سازی طرح «کاراکارت» بر روی کارت اعتباری مرابحه بنا به درخواست دارنده کارت و پذیرش این درخواست توسط موسسه اعتباری صادرکننده صورت می‌گیرد.

ماده ۴۶ تفکیک تراکنش‌های خرید «کاراکارت» از سایر تراکنش‌های کارت اعتباری مرابحه بر اساس کد عملیاتی (function code) تراکنش صورت می‌پذیرد.

ماده ۴۷ عضویت پذیرندگان در طرح «کاراکارت» با ارایه درخواست به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و پذیرش این درخواست توسط وزارتخانه مزبور صورت می‌گیرد.

ماده ۴۸ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی فهرست پذیرندگانی که توسط آن وزارتخانه برای عضویت در طرح مورد تایید قرار گرفته‌اند به بانک مرکزی اعلام می‌کند تا بر این اساس روزآوری پایانه‌های فروش آنها در شاپرک انجام شود.

ماده ۴۹ تمام موسسات اعتباری صادرکننده کارت اعتباری مرابحه می‌توانند بر اساس شرایط «کاراکارت» و پس از عقد تفاهم‌نامه با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نسبت به فعال‌سازی آن در کارت‌های اعتباری مرابحه خود اقدام کنند.

تبصره: تعیین گروه هدف و ویژگی‌های دارندگان کارت اعتباری مرابحه برای فعال‌سازی طرح «کاراکارت» در کارت‌های آنها توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی انجام می‌شود.

ماده ۵۰ موسسات اعتباری که طرح «کاراکارت» را روی کارت‌های اعتباری مرابحه خود فعال کرده‌اند، صدور صورتحساب، اخذ وجه اقساط از دارندگان کارت و تضمین بازپرداخت آنها را بر عهده دارند.

ماده ۵۱ تسویه با پذیرندگان طرح «کاراکارت» توسط موسسه اعتباری صادرکننده، حداقل پانزده روز پس از موعد پرداخت هر صورتحساب و معادل وجه اقساط آن انجام می‌گیرد.
